

Sygn. akt *IV U 351/20*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2020 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. do SO Beata Bury

Protokolant: st. sekr. sądowy Katarzyna Pokrzywa

po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2020 r. w Rzeszowie

sprawy z wniosku **J. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.**

o składki ubezpieczeniowe

na skutek odwołania J. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 23.12.2019 r. znak: (...) i znak: (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 23 grudnia 2019 r. znak: (...) w ten sposób, że stwierdza, że po stronie M. G. i J. G. nie występuje zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości 86.181,10 zł, w tym na ubezpieczenie społeczne za okres od lutego 2012 r. do grudnia 2018 r. w wysokości 57.933,12 zł wraz z odsetkami 20.295,00 zł, na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 23.412,57 zł wraz z odsetkami 8.203,00 zł i na Fundusz Pracy w wysokości 4.835,41 zł wraz z odsetkami 1.671,00 zł;

II. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 23 grudnia 2019 r. znak: (...) w ten sposób, że stwierdza, że po stronie M. G. i J. G. nie występuje zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości 9.975,36 zł, w tym na ubezpieczenie społeczne za okres od stycznia 2019 r. do sierpnia 2019 r. w wysokości 6.676,40 zł wraz z odsetkami 309,00 zł, na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 2.738,56 zł wraz z odsetkami 127,00 zł i na Fundusz Pracy i Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych w wysokości 560,40 zł;

III. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. na rzecz wnioskodawczyni J. G. kwotę 5.400,00 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.-

Sygn. akt IV U 351/20

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 19 listopada 2020 r.

Decyzją (1) z dnia 23 grudnia 2019 r. znak:(...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., na podstawie art. 83 ust. 1 i art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych ustalił wysokość zadłużenia M. G. i J. G. z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości 86.181,10 zł, w tym na ubezpieczenie społeczne za okres od lutego 2012 r. do grudnia 2018 r. w wysokości 57.933,12 zł i odsetki 20.295,00 zł, na ubezpieczenie zdrowotne – 23.412,57 zł i odsetki 8.203,00 zł i na Fundusz Pracy – 4.835,41 zł i odsetki 1.671,00 zł. Odsetki wyliczono na dzień 23 grudnia 2019 r.

Decyzją (2) z dnia 23 grudnia 2019 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., na podstawie art. 83 ust. 1 i art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych ustalił wysokość zadłużenia M. G. i J. G. z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości 9.975,36 zł, w tym na ubezpieczenie społeczne za okres od stycznia do sierpnia 2019 r. w wysokości 6.676,40 zł i odsetki 309,00 zł, na ubezpieczenie zdrowotne – 2.738,56 zł i odsetki 127,00 zł i na Fundusz Pracy i Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych – 560,40 zł i odsetki 0,00 zł. Odsetki wyliczono na dzień 23 grudnia 2019 r.

Od powyższych decyzji odwołania złożyła J. G., zaskarżając je w całości oraz wnosząc o ich uchylenie z uwagi na zgon męża.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. w odpowiedzi na odwołania podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonych decyzjach i wnosił o ich oddalenie. Wskazał, że zawiadomienie o wszczęciu postępowania zostało doręczone M. G. w dniu 6 listopada 2019 r.

W piśmie z dnia 30 czerwca 2020 r. wnioskodawczyni podniosła zarzut przedawnienia zobowiązań powstałych przed styczniem 2015 r. Dodała, że pierwsza korespondencja w tej sprawie dotarła do niej w dniu 3 stycznia 2020 r. Przed uprawomocnieniem się zaskarżonych decyzji ustalała podstawa odpowiedzialności wnioskodawczyni jako małżonka płatnika składek. Nie istnieje również podstawa do ustalenia odpowiedzialności wnioskodawczyni jako spadkobiercy. W okresach spornych zmarły nie prowadził żadnej działalności gospodarczej.

W piśmie procesowym z dnia 12 października 2020 r., odnosząc się do zarzutu przedawnienia, organ rentowy powołał się na treść art. 24 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Zarządzeniem z dnia 27 marca 2020 r. Sąd połączył sprawy do łącznego prowadzenia i rozpoznania pod sygn. akt IV U 351/20.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. G. i M. G. zawarli związek małżeński w (...).

M. G. w 2000 r. rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej, zakładając z kolegą J. K. spółkę cywilną w zakresie usług finansowych. Wcześniej pozostawał w zatrudnieniu w (...). Z czasem działalność ta była prowadzona samodzielnie i trwała do ok. 2004-2005 r. Jej siedziba znajdowała się w domu M. G.. Wówczas małżonkowie wraz z rodziną przeprowadzili się. Po tym czasie M. G. zaprzestał prowadzenia działalności i od wielu lat jej nie prowadził. Przebywał w domu, nadużywał alkoholu i nie prowadził żadnej aktywności zawodowej. Popadł w uzależnienie oraz depresję. Stan ten trwał w okresie co najmniej 9-10 lat poprzedzających wydanie zaskarżonej decyzji.

Przez ten czas rodzinę – w tym dwoje dzieci – utrzymywała J. G., korzystając z pomocy rodziny. Zmarły nie był zainteresowany podjęciem pracy. Z czasem rozpoczęły się u niego problemy ze zdrowiem – otyłość, nadciśnienie. Następował rozkład życia małżeńskiego i rodzinnego.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 22 maja 2012 r. ((...)) Sąd Rejonowy w R. zastosował wobec M. G. obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu w zakładzie leczenia odwykowego typu niestacjonarnego.

M. G. zmarł w dniu (...).

J. G. dowiedziała się o zadłużeniu męża w zakresie składek na ubezpieczenie społeczne i in. z korespondencji organu rentowego z dnia 3 stycznia 2020 r.

Pismem z dnia 6 listopada 2019 r. organ rentowy zawiadomił M. G. o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie opłacania składek.

W ubiegłych latach organ rentowy wielokrotnie wydawał w stosunku do M. G. decyzje określające wysokość zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne (decyzje z dnia: 25 czerwca 2012 r., 22 sierpnia 2012 r., 17 października 2012 r., 19 grudnia 2012 r., 31 marca 2015 r., 19 maja 2015 r., 27 listopada 2019 r.). Wcześniejsze zadłużenia pochodziły z 2005 r. i zostały uregulowane.

Ostatni dokument rozliczeniowy ZUS DRA ww. złożył w dniu 11 kwietnia 2003 r. za marzec 2003 r. Od kwietnia 2003 r. korzystał z prawa do zwolnienia z obowiązku składania dokumentów na podstawie art. 47 ust. 2b ustawy. Ostatniej wpłaty na rachunek centralny dokonał w dniu 30 października 2003 r., a pozostałe należności zostały ściągnięte w ramach postępowania egzekucyjnego – ostatnio zaksięgowana wypłata egzekucyjna została przekazana z datą 13 lipca 2018 r.

Z zeznań podatkowych za l. (...) wynika zerowy przychód po stronie M. G..

(dowód: zeznania – k. 32-33)

M. G. odebrał osobiście: zawiadomienie o wszczęciu postępowania, zawiadomienie o zakończeniu postępowania dowodowego, zawiadomienie o wysokości zadłużenia i pismo o rozliczeniu konta – pisma doręczono w dniach: 4 listopada, 27 listopada i 3 grudnia 2019 r.

M. G. był zgłoszony do ubezpieczenia zdrowotnego wnioskodawczyni J. G. od dnia 6 grudnia 2005 r.

(dowód: dokumentacja w aktach organu rentowego, akta Sądu Rejonowego w R. - Sądu Rodzinnego o sygn. (...), odpis aktu zgonu – k. 9, dokumentacja podatkowa – k. 33, dalsza dokumentacja – k. 45-46, zeznania świadków: S. C. – k. 39-40, K. G. – k. 40, R. K. – k. 40-41, J. K. – k. 41, zeznania wnioskodawczyni J. G. – k. 29-30 i 48)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o niekwestionowaną i tym samym wiarygodną dokumentację złożoną w aktach organu rentowego.

Aspekt wiarygodności posiadają ujawnione w toku postępowania dowody z dokumentów. Ich treść i autentyczność nie budzi wątpliwości, stanowiąc odzwierciedlenie stanu rzeczywistego.

Za wiarygodne Sąd uznał zeznania świadków: S. C., K. G., R. K. oraz J. K.. Ich wypowiedzi są logiczne, jasne, ukazują w sposób rzetelny okoliczności dotyczące potencjalnej działalności M. G. oraz jego sytuacji finansowej i osobistej, znajdując potwierdzenie w dowodach z dokumentów.

Analogiczny przymiot należy przypisać zeznaniom wnioskodawczyni J. G.. Wypowiedzi strony były spójne, przekonywające, a ponadto zgodne z zasadami doświadczenia życiowego i zawodowego. Sąd nie dopatrył się w nich sprzeczności, przyjmując, że są również zgodne z pozostałym – rzeczowym i osobowym – materiałem dowodowym.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania J. G. podlegały uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 46 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 266), płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. Rozliczenie składek, o których mowa w ust. 1, oraz wypłaconych przez płatnika w tym samym miesiącu zasiłków oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych

podlegających rozliczeniu na poczet składek następuje w deklaracji rozliczeniowej według ustalonego wzoru. Deklarację rozliczeniową oraz imienne raporty miesięczne płatnik składek przekazuje bezpośrednio do wskazanej przez Zakład jednostki organizacyjnej. Deklaracja rozliczeniowa zawiera: 1) dane identyfikacyjne płatnika składek, a w szczególności dane, o których mowa w art. 35 ust. 1 pkt 2, nazwę skróconą firmy, a w przypadku płatników składek - osób fizycznych - nazwisko i imię; 2) informacje o liczbie ubezpieczonych; 2a) informacje o uprawnieniu płatnika składek do wypłaty zasiłków; 3) zestawienie należnych składek na poszczególne rodzaje ubezpieczeń społecznych, z uwzględnieniem podziału na składki finansowane przez ubezpieczonego i przez płatnika oraz budżet państwa i Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych; 3a) informacje o zastosowanych formach opodatkowania w poprzednim roku kalendarzowym, kwotę rocznego przychodu z pozarolniczej działalności gospodarczej i rocznego dochodu z tej działalności, uzyskanych w poprzednim roku kalendarzowym, w tym kwotę przychodu i dochodu uzyskanych w okresie obowiązywania danej formy opodatkowania, oraz kwotę podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ustaloną na dany rok kalendarzowy w przypadku, o którym mowa w art. 18c ust. 9 pkt 2; 4) kwoty wypłaconych zasiłków oraz zasiłków finansowanych z budżetu państwa, podlegających rozliczeniu w ciężar składek na ubezpieczenia społeczne oraz kwoty wynagrodzeń z tytułu niezdolności do pracy; 5) kwoty przysługujących płatnikowi wynagrodzeń w myśl art. 3 ust. 2; 6) zestawienie należnych składek na: a) ubezpieczenie zdrowotne uwzględniając podział na podmioty, które finansują składki, b) Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych; 6a) sumę należnych składek na Fundusz Emerytur Pomostowych; 6b) liczbę pracowników, za których jest opłacana składka na Fundusz Emerytur Pomostowych; 6c) liczbę stanowisk pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze; 7) zestawienie zbiorcze i wynikowe należnych składek i składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz kwot do zapłaty; 8) dla osób, które w całości opłacają składki na ubezpieczenia z własnych środków - tytuł ubezpieczenia, podstawę wymiaru i ewentualne pomniejszenia wynikające z art. 19 ust. 1; 9) oświadczenie płatnika składek, że dane zawarte w deklaracji są zgodne ze stanem faktycznym, potwierdzone podpisem płatnika składek lub osoby przez niego upoważnionej albo podpisem elektronicznym.

Zgodnie z art. 47 ww. ustawy, płatnik składek przesyła w tym samym terminie deklarację rozliczeniową, imienne raporty miesięczne oraz opłaca składki za dany miesiąc, z zastrzeżeniem ust. 1a, 2a i 2b, nie później niż: 1) do 10 dnia następnego miesiąca - dla osób fizycznych opłacających składkę wyłącznie za siebie; 2) do 5 dnia następnego miesiąca - dla jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych; 3) do 15 dnia następnego miesiąca - dla pozostałych płatników. Płatnik składek, który opłaca składki wyłącznie za siebie, przysyła jedynie deklarację rozliczeniową. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność, opłacające składki wyłącznie za siebie lub osoby z nimi współpracujące, są zwolnione z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej lub imiennych raportów miesięcznych za kolejny miesiąc, jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej lub imiennym raporcie miesięcznym zadeklarowały do podstawy wymiaru składek: 1) na ubezpieczenia społeczne - kwotę w wysokości najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność, obowiązującej je i osoby z nimi współpracujące, zaś w przypadku osób, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców - obowiązującej osoby z nimi współpracujące, z zastrzeżeniem ust. 2g; 2) na ubezpieczenie zdrowotne - kwotę w wysokości najniższej podstawy wymiaru określonej w art. 81 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1373, z późn. zm.), obowiązującej je i osoby z nimi współpracujące, i nie nastąpiła żadna zmiana w stosunku do miesiąca poprzedniego, z zastrzeżeniem ust. 2c. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność, opłacające wyłącznie składki na ubezpieczenie zdrowotne za siebie lub osoby z nimi współpracujące, są zwolnione z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej lub imiennych raportów miesięcznych za kolejny miesiąc, jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej lub imiennym raporcie miesięcznym zadeklarowały do podstawy wymiaru składek kwotę w wysokości najniższej podstawy wymiaru określonej w art. 81 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, obowiązującej je i osoby z nimi współpracujące, zaś w przypadku osób, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców - obowiązującej osoby z nimi współpracujące, i nie nastąpiła żadna zmiana w stosunku do miesiąca poprzedniego, z zastrzeżeniem ust. 2c. Osoby, o których mowa w ust. 2a, 2b, 2d, 2e i 2f, są zwolnione z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej lub imiennych raportów miesięcznych za kolejny miesiąc, także wówczas, gdy zmiana w stosunku do miesiąca

poprzedniego jest spowodowana wyłącznie zmianą minimalnego wynagrodzenia lub przeciętnego wynagrodzenia. Duchowni opłacający składki wyłącznie za siebie są zwolnieni z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej za kolejny miesiąc, jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej zadeklarowali do podstawy wymiaru składek: 1) na ubezpieczenia społeczne - kwotę w wysokości określonej w art. 18 ust. 4 pkt 5a lub w ust. 4c; 2) na ubezpieczenia zdrowotne - kwotę w wysokości określonej w art. 81 ust. 1 lub 10 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Osoby wymienione w art. 7 opłacające składki wyłącznie za siebie są zwolnione z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej za kolejny miesiąc, jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej zadeklarowały do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne - kwotę w wysokości określonej w art. 18 ust. 7. Płatnik składek zgłaszający do ubezpieczenia wyłącznie osobę, o której mowa w art. 6 ust. 2d jest zwolniony z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej oraz imiennych raportów miesięcznych za kolejny miesiąc, jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej zadeklarował do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne - kwotę w wysokości nie wyższej niż minimalne wynagrodzenie. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, opłacające składki wyłącznie za siebie lub osoby z nimi współpracujące i ustalające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zgodnie z art. 18c są zwolnione z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej lub imiennych raportów miesięcznych za kolejny miesiąc po złożeniu deklaracji rozliczeniowej za pierwszy pełny miesiąc, do końca roku kalendarzowego, na który ustaliły tę podstawę. Osoby te obowiązane są do złożenia deklaracji rozliczeniowej za pierwszy miesiąc prowadzenia działalności gospodarczej każdego kolejnego roku, na który ustaliły podstawę wymiaru składek na podstawie art. 18c. Płatnik składek jest zobowiązany złożyć, z zastrzeżeniem ust. 3a, deklarację rozliczeniową korygującą w formie nowego dokumentu zawierającego wszystkie prawidłowe dane określone w art. 46 ust. 4 w każdym przypadku, o którym mowa w art. 41 ust. 6, łącznie z raportem miesięcznym korygującym. Imiennych raportów miesięcznych nie składa się w przypadku, gdy korekta dotyczy wyłącznie danych wykazanych w deklaracji rozliczeniowej. W przypadkach, o których mowa w ust. 3 i 3a, stosuje się odpowiednio art. 41 ust. 7a i 7b. Kopie deklaracji rozliczeniowych i imiennych raportów miesięcznych oraz dokumentów korygujących te dokumenty płatnik składek jest zobowiązany przechowywać przez okres 5 lat od dnia ich przekazania do wskazanej przez Zakład jednostki organizacyjnej Zakładu, w formie dokumentu pisemnego lub elektronicznego. Należności z tytułu składek na: 1) ubezpieczenia społeczne; 2) ubezpieczenie zdrowotne; 3) Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych; 5) Fundusz Emerytur Pomostowych - opłaca się jedną wpłatą na przydzielony przez Zakład numer rachunku składkowego. Należności z tytułu składek, o których mowa w ust. 4, płatnik składek opłaca przy użyciu: 1) dokumentów płatniczych składanych za pośrednictwem dostawcy usług płatniczych według wzorów określonych przez dostawcę usług płatniczych, 2) dokumentu elektronicznego z oprogramowania, o którym mowa w art. 47a ust. 1, lub wydruku z tego oprogramowania, 3) dokumentu elektronicznego z programu informatycznego udostępnianego płatnikom składek przez dostawcę usług płatniczych, 4) dokumentu w postaci uzgodnionej z instytucją obsługującą wpłaty składek na ubezpieczenia społeczne - zwanych dalej "dokumentami płatniczymi". Płatnik składek jest obowiązany opłacać należności z tytułu składek, o których mowa w ust. 4, w formie bezgotówkowej w drodze obciążenia rachunku bankowego płatnika składek lub obciążenia rachunku płatniczego płatnika w instytucji płatniczej w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2003). Przepisu ust. 4b nie stosuje się do płatników składek będących osobami fizycznymi, jeżeli nie prowadzą pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. Płatnik składek będący mikroprzedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców może opłacać należności z tytułu składek również w formie przekazu pocztowego lub w formie przekazu pieniężnego za pośrednictwem instytucji płatniczej lub biura usług płatniczych w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych. Informacje zawarte w dokumentach płatniczych przekazywane są jako zlecenie płatnicze dla Zakładu poprzez system płatności lub poprzez system elektronicznych rozrachunków wewnątrzbankowych banku obsługującego rachunek bankowy Zakładu, w ramach którego są prowadzone rachunki składkowe.

Z art. 32 ustawy systemowej wynika, że do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności

osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne.

Powyższe regulacje pozostają skorelowane z przepisami prawa podatkowego. Zgodnie z art. 29 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2020 r., poz. 1325), w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność, o której mowa w art. 26, obejmuje majątek odrębny podatnika oraz majątek wspólny podatnika i jego małżonka. Skutki prawne ograniczenia, zniesienia, wyłączenia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych przed dniem: 1) zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej; 2) zniesienia wspólności majątkowej prawomocnym orzeczeniem sądu; 3) ustania wspólności majątkowej w przypadku ubezwłasnowolnienia małżonka; 4) uprawomocnienia się orzeczenia sądu o separacji. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do płatnika oraz inkasenta.

Zasadą jest ścisły związek między długiem, a odpowiedzialnością, czego wyrazem jest treść art. 26 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy systemowej, ustanawiająca odpowiedzialność płatnika całym jego majątkiem za składki wynikające ze zobowiązań składkowych. Zasada ta nie ma jednak charakteru bezwzględnie i w pewnych sytuacjach więź między długiem, a odpowiedzialnością ulega rozluźnieniu. Dzieje się tak, między innymi, w przypadku dłużników pozostających w związku małżeńskim. Przepis art. 29 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy systemowej przyjmuje bowiem, że odpowiedzialność za wynikające ze zobowiązań składkowych składki osób pozostających w związku małżeńskim obejmuje majątek odrębny (osobisty według przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego) płatnika oraz majątek wspólny małżonków. Współmałżonek odpowiadający za zaległość składkową małżonka nie może być więc utożsamiany z płatnikiem. Jego zobowiązanie wynika z długu małżonka – płatnika i ograniczone jest do odpowiedzialności z majątku wspólnego. Domniemanie istnienia majątku wspólnego stwarza ex lege dopiero zawarcie małżeństwa (art. 31 § 1 KRiO). Z tą też chwilą powstaje odpowiedzialność ex lege z art. 29 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy systemowej, z czego wynika, że nie może dotyczyć zobowiązań powstałych wcześniej. Nie ma bowiem możliwości ustanowienia odpowiedzialności za zobowiązanie z tych składników majątku, które faktycznie w momencie powstania tego zobowiązania nie istnieją. Powstanie tego obowiązku pod względem chronologicznym musi być więc wtórne do aktu zawarcia małżeństwa.

Istotą sporu w przedmiotowej sprawie była kwestia podlegania przez M. G. – jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą – obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym (art. 12 ust. 1 ustawy systemowej). Na podstawie art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązek ubezpieczenia powstaje z dniem rozpoczęcia działalności rodzącej obowiązek ubezpieczenia do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności. Ponadto w art. 8 ust. 6 pkt 1 ww. ustawy wskazano, iż za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą uważa się osobę prowadzącą tę działalność na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych.

W myśl art. 104 ust 1 pkt 1 lit a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2016 r. poz. 645) obowiązkowe składki na Fundusz Pracy, ustalone od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe bez stosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, wynoszących w przeliczeniu na okres miesiąca, co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę, w przypadku osób, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, co najmniej wynagrodzenie, o którym mowa w tym przepisie, opłacają pracodawcy oraz inne jednostki organizacyjne za osoby pozostające w stosunku pracy lub stosunku służbowym.

Z powołanych powyżej przepisów ustawy wynika, iż osoby prowadzące działalność gospodarczą podlegają, co do zasady, obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu) w okresie od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności. O włączeniu do danego rodzaju ubezpieczenia społecznego (wyłącznie obowiązkowego) decydują, więc tylko kryteria obiektywne, a to przynależność do określonej w ustawie grupy podmiotów, niezależnie od ich indywidualnej woli (por. wyrok SN z 6.12.1990 r., II UR 9/90). Jeżeli chodzi o ubezpieczenie chorobowe, ma ono charakter dobrowolny.

Kluczowe dla niniejszej sprawy było ustalenie, czy M. G. prowadził w okresie spornym działalność gospodarczą, a w konsekwencji, czy podlegał ww. ubezpieczeniom społecznym, rodzącym obowiązek opłacania składek, jak również pozostałych należności publicznoprawnych.

W okresie spornym w zakresie dotyczącym osób prowadzących działalność gospodarczą obowiązywały przepisy ustaw: z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r., poz. 2168) – do dnia 29 kwietnia 2018 r. oraz z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2019 r., poz. 1292) – od dnia 30 kwietnia 2018 r.

Zgodnie z art. 2 ustawy z 2004 r., działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Z kolei, art. 3 ustawy z 2018 r. stanowi, że działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły.

Ocena, czy działalność gospodarcza jest wykonywana, należy przede wszystkim do sfery ustaleń faktycznych, a dopiero w następnej kolejności - do ich kwalifikacji prawnej. Działalność gospodarcza to prawnie określona sytuacja, którą trzeba oceniać na podstawie zbadania konkretnych okoliczności faktycznych, wypełniających znamiona tej działalności lub ich niewypełniających. Prowadzenie działalności gospodarczej jest zatem kategorią obiektywną, niezależnie od tego, jak działalność tę ocenia sam prowadzący ją podmiot i jak ją nazywa oraz czy dopełnia ciężących na nim obowiązków z tą działalnością związanych, czy też nie (wyrok SA w Poznaniu z 28.4.2016 r., III AUa 1603/15).

W ocenie Sądu Okręgowego, mając na względzie ustalony w sprawie stan faktyczny, oczywiste jest, że M. G. nie prowadził w spornym okresie (od wielu lat) działalności gospodarczej. Przesądzającą nie jest bowiem okoliczność, że figuruje on w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz w innych ewidencjach/rejestrach jako przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą. Decyduje stan, czy taka działalność była w rzeczywistości prowadzona i wypełniona konkretną aktywnością. Jak wynika z materiału dowodowego działalność ww. została zakończona ok. 2004-2005 r. Od tej pory M. G. przebywał w domu, nie zarabkował, a z czasem popadł w alkoholizm, co doprowadziło do rozkładu życia rodzinnego. Utrzymanie rodziny spoczywało na jego żonie – J. G., wspomaganą przez rodzinę. M. G. w zasadzie nie wychodził z domu, a jego zachowanie nie wskazywało, aby podejmował jakąkolwiek aktywność, a tym bardziej – zawodową. W ubiegłych latach organ rentowy wielokrotnie wydawał decyzje określające wysokość zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne (decyzje z dnia: 25 czerwca 2012 r., 22 sierpnia 2012 r., 17 października 2012 r., 19 grudnia 2012 r., 31 marca 2015 r., 19 maja 2015 r., 27 listopada 2019 r.). Wcześniejsze zadłużenia M. G. pochodziły z 2005 r. i zostały uregulowane. Z zeznań podatkowych (PIT-36) z ubiegłych lat wynika zerowy przychód po stronie M. G., a ostatni dokument rozliczeniowy ZUS DRA ww. złożył w dniu 11 kwietnia 2003 r. za marzec 2003 r. Ostatniej wpłaty na rachunek centralny ubezpieczony dokonał w dniu 30 października 2003 r., a pozostałe należności zostały ściągnięte w ramach postępowania egzekucyjnego – ostatnio zaksięgowana wypłata egzekucyjna została przekazana z datą 13 lipca 2018 r.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 2 KPC, orzekł jak w pkt I i II wyroku, odnosząc zmianę zaskarżonych decyzji do obojga jej adresatów.

Orzeczenie o kosztach procesu uzasadnia treść art. 98 KPC i § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265). Stawce minimalnej przewidzianej w § 9 ust. 2 rozporządzenia, tj. 180,00 zł podlegają sprawy o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego oraz sprawy dotyczące podlegania ubezpieczeniom

społecznym. W judykaturze przyjmuje się natomiast powszechnie, iż w sprawach o składki na ubezpieczenie społeczne i o ustalenie podstawy wymiary tych składek należy, poprzez § 20 rozporządzenia, stosować § 2 rozporządzenia, łączący wymiar stawki minimalnej z wartością przedmiotu sprawy (por. postanowienie SN z dnia 2 sierpnia 2011 r., II UZ 28/11). Analogiczne stanowisko zajął SN w uchwale z 3 października 2019 r. (III UZP 9/19), wskazując, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych o należności z tytułu składek i wysokość zadłużenia stawkę wynagrodzenia radcy prawnego ustala się na podstawie § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Uwzględniając powyższe oraz wysokość stawki wynagrodzenia pełnomocnika dla każdej sprawy, łączna kwota zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wynosi 5.400,00 zł (pkt III wyroku).